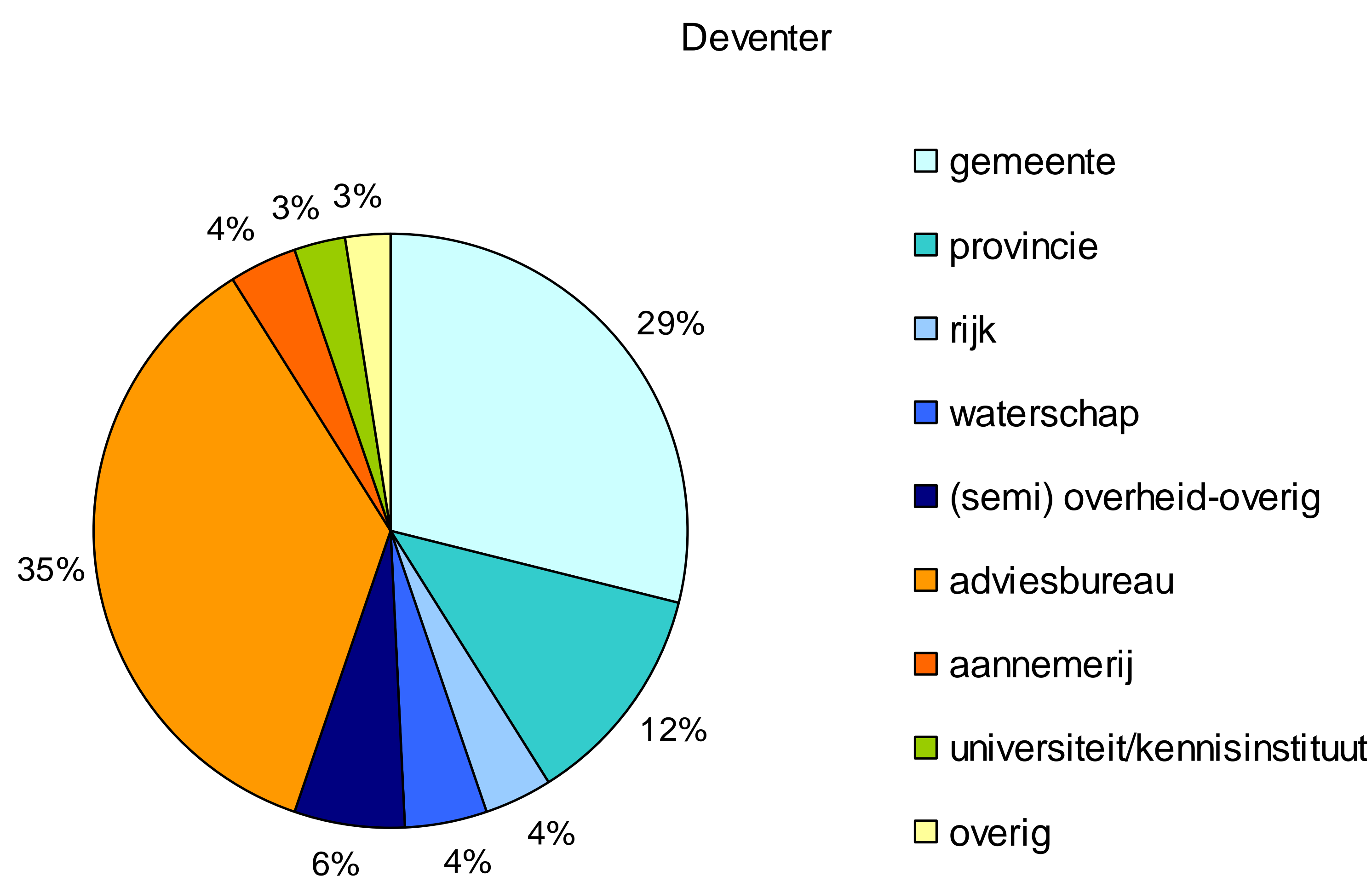

Platform bodembeheer: Ruimte in 3D, dat is het idee Uitvoeringsprogramma van het bodemconvenant, projecten Ondergrond en Gebiedsgericht Grondwaterbeheer

Deventer, 27 juni 2012

Op 27 juni organiseerde het Platform Bodembeheer een bijeenkomst in samenwerking met de projecten Ondergrond en Gebiedsgericht Grondwaterbeheer van het Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant. Van de ruim 100 deelnemers werd de grootste groep vertegenwoordigd door de overheden. De bijeenkomst had tot doel mensen uit het bodemveld te informeren over de ontwikkelingen rond het Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant en de aanwezigen bekend te maken met de resultaten, instrumenten en cases uit de projecten Ondergrond en Gebiedsgericht Grondwaterbeheer. We waren te gast bij Witteveen + Bos te Deventer.

Opening

Gerd de Kruif, programmadirecteur van het UP en tevens dagvoorzitter van de bijeenkomst heette de deelnemers welkom. Gerd praatte ons bij over de mogelijkheden van de ondergrond, de transitie van het werkveld en de voortgang van het UP.

Het project spoedlocaties is goed op streek. De overheden werken hier goed in samen.

De transitie in het bodemwerkveld is in gang gezet, maar we zijn nog onderweg. Er is urgentie om wat te doen.

Dankzij convenant is ondergrond, ondanks de crisis, ontzien tot nu toe. En dat er draagvlak voor is, is ook te zien. Er is veel betrokkenheid bij het onderwerp vanuit bestuurders.

Ondergrond is ook bij het Rijk een belangrijk item op de agenda. Mogelijk kunnen we het straks zelfs hebben over een topsector bodem. Ook de structuurvisie ondergrond (STRONG) wordt uitgebreid van diepe ondergrond naar ook de ondiepe ondergrond. Dit is een goede ontwikkeling.

Gerd eindigt met de hartenkreet: *“be courageous and curious”* en wenst ons een interessante dag toe.

Dagvoorzitter Gerd de Kruif (UP)

Een volle zaal in Deventer

Almar Otten van de gemeente Deventer

Almar Otten, Programmamanager milieu van de gemeente Deventer heeft zijn presentatie de titel “ we weten precies waar we uit willen komen, maar.....” genoemd. Hij beschrijft de situatie van Deventer. Industrie heeft diverse verontreinigingen veroorzaakt in het centrum. Almar beschrijft de problematiek en de wensen van de gemeente. De gemeente heeft een visie op de ondergrond gemaakt en een gebiedsgericht grondwaterbeheerplan. De gemeente weet dus waar ze uit willen komen. Echter, er is nog veel te doen om ook naar realisatie te komen.

Govert Geldof (Geldof Cs) gaat in op hoe je complexe projecten tot realisatie kan brengen in zijn presentatie. Govert komt zelf uit de waterwereld en heeft daar veel ervaring met complexe projecten. Hoe ga je om met complexiteit? We maken de werkelijkheid abstract en maken generieke principes, om om te kunnen gaan met deze complexiteit, maar dat maakt het niet gemakkelijker. We hebben moeite met ingewikkeldheid om te gaan. De presentatie van Govert focust op kennis. Ervaringskennis is erg belangrijk. Maak daar gebruik van. De oplossing: Maak het klein. Doe het op locatie. Met elkaar, evt met een klein groepje, maar uit verschillende sferen. We werken vanuit ervaring. En gebruik een narratieve (verhalende) werkwijze.

De presentaties van Gerd, Almar en Govert zijn te vinden op www.platformbodembeheer.nl, onder archief.

Govert Geldof over Werkplaatsen

Pitches gebiedsgericht grondwaterbeheer door Ron Nap en Ondergrond door Frencky Huisman

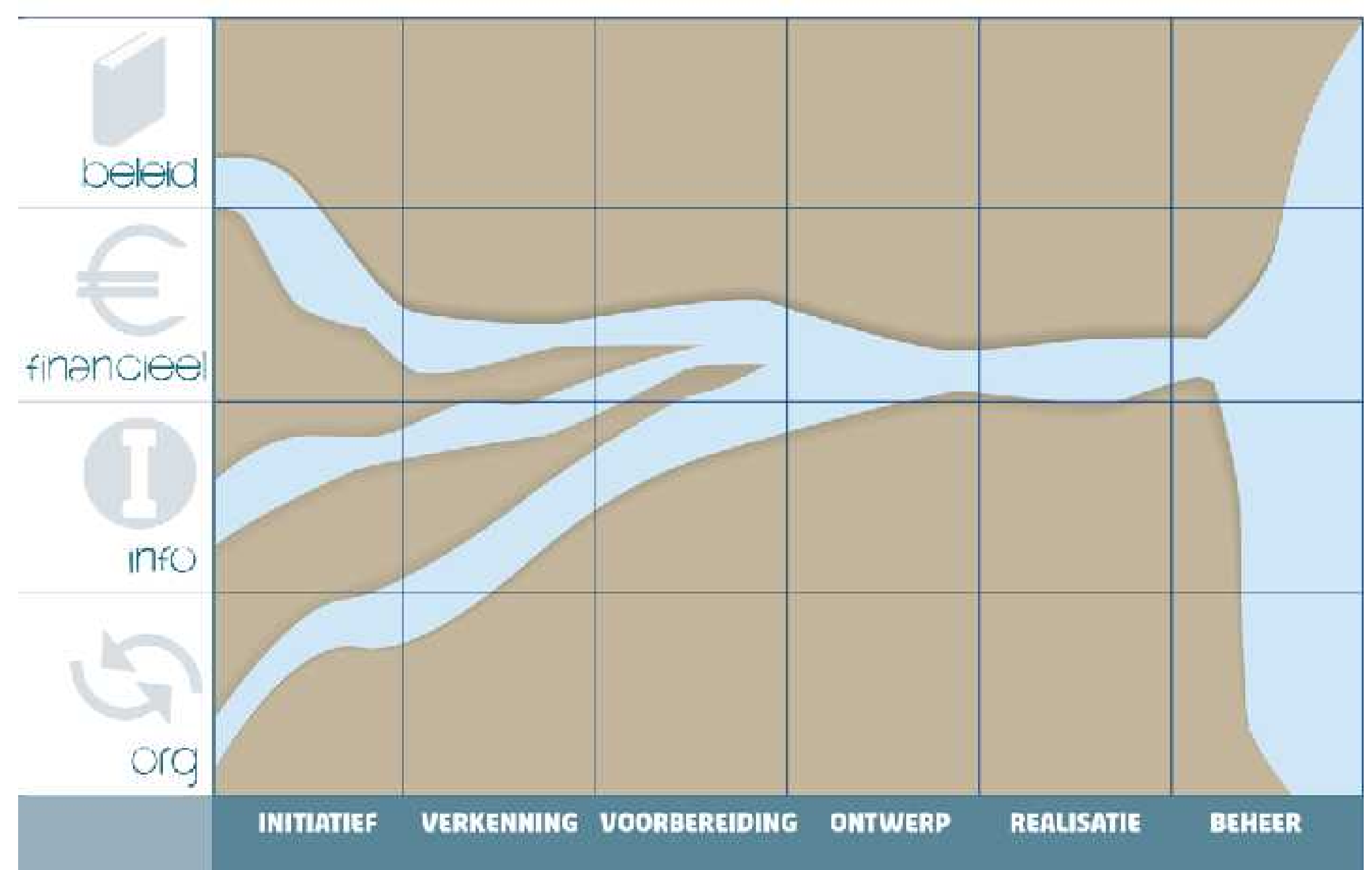
Sessies

In het tweede deel van de middag werden 2 rondes met elk 3 sessies gehouden.

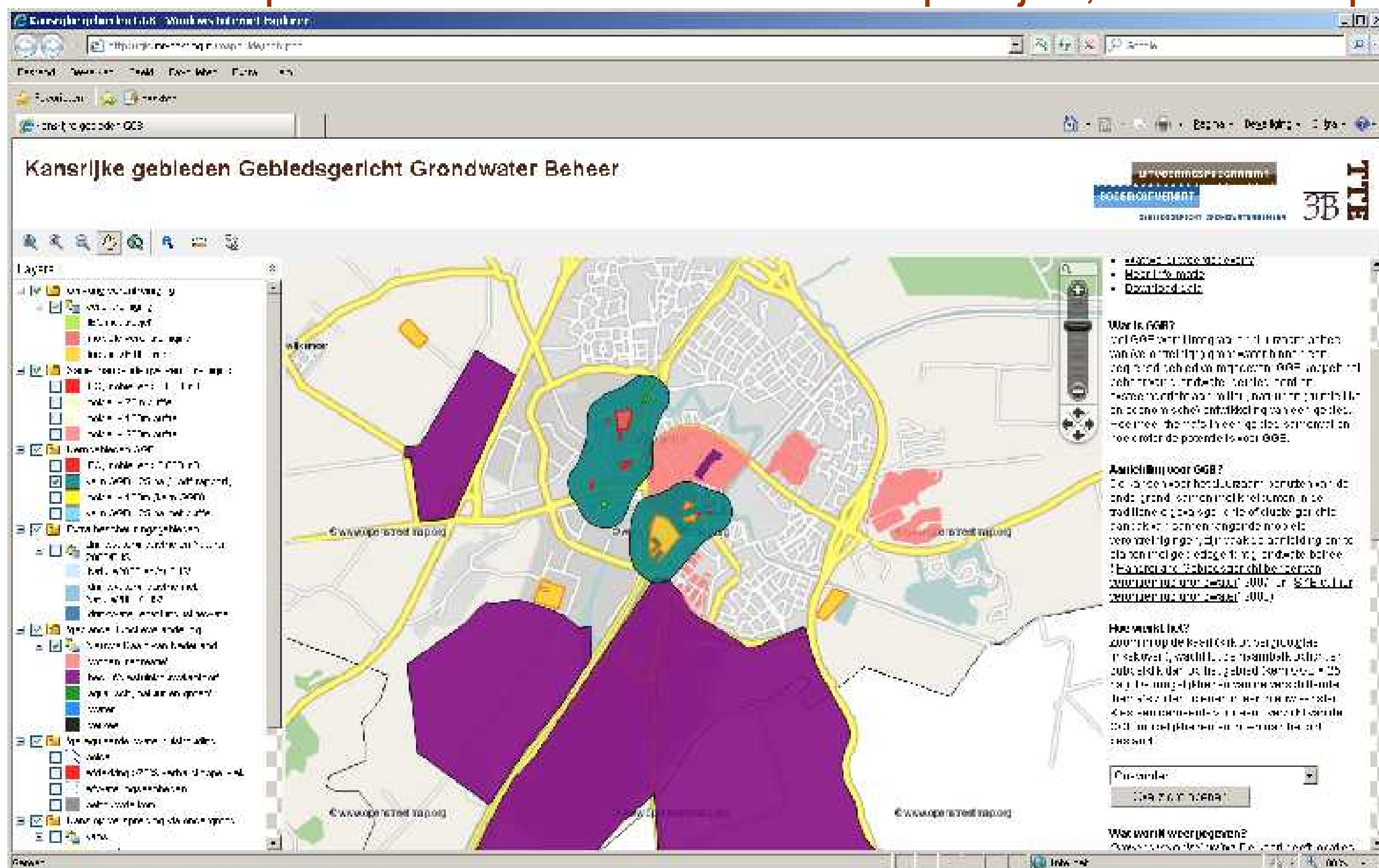
Gebiedsgericht grondwaterbeheer

In de sessies van gebiedsgericht grondwaterbeheer werd aan de hand van cases aangegeven hoe je aan de slag kunt gaan met gebiedsgericht grondwaterbeheer. De groepen gingen aan de slag met de cases Veenendaal met Arnoud Pasop (Witkolk Management en Advies) en Remco de Boer (UP), Tilburg met Peter de Bruin (De Bruijn Advies & Management) en Ron Nap (UP) en Coevorden met Peter Rood (DHV) en Linda Maring (Deltares). De eerste sessieronde hield zich voornamelijk bezig met de initiatief- en verkenningfase. Van belang was daar het leren zien welke elementen er zijn (joint factfinding) in een gebied, verbinding leggen tussen de elementen (systeemdenken) welke gebiedsgerichte aanpak voorzie je (doel), met wie ga je het samen doen (herkennen partijen en/of belangen), welke gereedschappen/instrumenten wil je gebruiken en zijn beschikbaar en voldoen (handreikingen).

De tweede sessie ging meer in op de weg naar realisatie toe. Daar zijn van belang: Ggb concretiseren op basis van te benoemen maatschappelijke urgentie(s) en/of herkennen van kansen (politiek).

Conditie m.b.t. opdrachtverlening bepalen, gevoel ontwikkelen voor de inhoud van een bestuurlijke opdrachten/arrangement, de zin van coalities leren kennen, leren slim in te spelen op natuurlijke momenten. De sessies hebben niet alleen het project gebiedsgericht grondwaterbeheer, maar ook de casehouders diverse inzichten en tips opgeleverd. De instrumenten die binnen project Ggb zijn ontwikkeld en die in te zetten zijn bij gebiedsgerichte projecten zijn samen met producten van diverse andere partijen, te vinden op www.grondwatercollectief.nl.

Screenshot uit viewer kansrijke gebieden Gebiedsgericht grondwaterbeheer: <http://gis.mr-hosting.nl/mapguide/ggb.php>

Vaardigheden

Tijdens de sessie "Let's scan" introduceerden Freny Huisman (UP) en Hans Nuiver (Org-ID) het instrument 'bodemscan' als onderdeel van een multidisciplinair ontwikkelprogramma. Hoe ziet de bodemprofessional van de toekomst eruit? Hoe speel je als bodemprofessional en als organisatie op die toekomst in? Het antwoord daarop geef je zelf als je met je team deze scan uitvoert! De scan bestaat uit drie onderdelen: een vragenlijst voor je 'zelf-assessment', een takenlijst voor je organisatie en een inventarisatie van relevante ontwikkelingen voor bestuur en professie. Die drie onderdelen breng je werkenderwijs met elkaar in relatie, en daarmee krijg je zicht op (toekomstige) kansen en dilemma's. De scan is ontwikkeld om het gesprek over die toekomst met elkaar op gang te brengen. De eigen (lokale/regionale) situatie vormt daarbij het uitgangspunt. In de sessie van 27 juni concentreerden we ons op de toekomstige ontwikkelingen. Eén groep bracht toekomstige bestuurlijke opgaven in beeld, een andere groep schetste de toekomstige opgaven voor bodemprofessionals. De overeenkomsten van beide groepen vonden we vooral in de bredere, ruimtelijkere oriëntatie, waarin de bodem een belangrijke fysieke factor is die mede bepalend wordt voor de economische- en sociale gebiedsontwikkeling. Competenties die daarbij horen zijn het vermogen tot samenwerken, bodem als onderdeel van een ruimtelijk systeem benaderen, ontdekken, ontwerpen en ontwikkelen. Daarover ontstond daarna een boeiend gesprek: hoe kom je daar als sector en hoe zorg je dat je eerder verworven (bodem) kennis vasthoudt?

Het ontwikkelingsteam draait in het najaar de scan op proef bij overheden en private organisaties. Wie met zijn/haar team aan deze testfase mee wil doen wendt zich tot Gemma van Eijnsden van Bodem+ (Gemma.vaneijnsden@agentschapnl.nl)

Gebiedsgericht grondwaterbeheer met Arnoud Pasop

Hans Nuiver en Let's scan

Aan de slag met het vaardighedenspel

De sessie 'Vaardigheden voor ondergrond' was een zelfreflectie. Marco Vergeer van Royalhaskoning gaf een korte presentatie over vaardigheden, die waren verdeeld naar de drie pijlers van ieder proces (resultaat boeken, werken aan draagvlak en streven naar vernieuwing). Daarna hebben de deelnemers zich gebogen over hun vaardigheden. Zowel over de vaardigheden die ze hebben als de vaardigheden die graag zouden willen ontwikkelen. Opvallend was dat de pijlers 'resultaat' en 'vernieuwing' veelvuldig aan bod zijn gekomen. Voor de pijler 'draagvlak' gold dat veel minder. Verder bleken de deelnemers zoekende zijn naar de wijze waarop ze over hun resultaat kunnen communiceren.

Ondergrond

Ook voor ondergrond werden twee sessies ingevuld.

In sessie presenteer je eigen ondergrond werd door Rob Mank en Paul Bezemer (gemeente Dordrecht) en Maartje van Meeteren (Royal Haskoning) het inspiratieboek en atlas van de ondergrond van Dordrecht gepresenteerd. Na een korte inleiding van Rob en Paul, ontstond al meteen een discussie. Deelnemers wilden graag weten hoe Rob het voor mekaar had gekregen (financieel en draagvlak) om hier mee aan de slag te kunnen gaan. Hierna gingen de deelnemers zelf aan de slag met de inspiratie en kaarten van de ondergrond van Dordrecht. In groepjes moest worden nagedacht over wat de ondergrond kon bijdragen aan verschillende thema's uit de structuurvisie van Dordrecht. De thema's die aan bod kwamen waren onder andere bereikbaarheid verbeteren, versterking economie en creëren voldoende werkgelegenheid, aantrekkelijke binnenstad. De aanbevelingen/inzichten die daaruit kwamen zijn opgenomen in bijlage A. Rob en Paul liepen rond om de Dordtse situatie toe te lichten en vragen te beantwoorden. Wat opviel is dat het voor de deelnemers, maar ook in het algemeen, moeilijk is om te bedenken wat de ondergrond kan bijdragen, zonder in algemene termen als WKO of drager voor groen te blijven. En dat was ook in de afsluitende discussie het advies aan Rob en Paul. Ga het toepassen op een concreet project. Want pas als je het over een specifieke locatie hebt, wordt het concreet..

Rob Mank en Paul Bezemer van de gemeente Dordrecht

Het kwadrant ondergrond

Napraten tijdens de borrel

De sessie kwadrant van de ondergrond in de gemeente Deventer werd verzorgd door Jasper Lackin (Witteveen + Bos) en Wendy Klein Douwel van de gemeente Deventer. Hierbij is gekozen voor het veel besproken nieuwe stadskantoor in Deventer als casus. Deze ontwikkeling heeft als opgave om dit deel van de binnenstad een impuls te geven. Tevens is de ambitie dat het nieuwe stadskantoor één van de meest duurzaamste overheidsgebouwen wordt van Nederland. Een herkenbare casus voor een binnenstedelijke opgave. Voor het realiseren van de ambities en doelstellingen kan de ondergrond een goede bijdrage leveren. Daarnaast levert de ondergrond in een binnenstedelijk gebied ook de benodigde belemmeringen op. Middels het kwadrant ondergrond zijn de relevante thema's voor deze ontwikkeling geordend. In het kwadrant wordt onderscheidt gemaakt tussen wel/niet relevant en benutten-meerwaarde versus beschermen-herstellen. Voor het benoemen van de thema's is gebruik gemaakt van de handreikingen RuimteXmilieu en Routeplanner Bodemambities. De deelnemers hebben kunnen oefenen met de verschillende handvatten. Hiermee heeft men meer inzicht verkregen wanneer en op welke wijze deze handvatten een meerwaarde kan bieden.

Terugkoppeling

We sloten de middag af met de 3^e nationale BQ test. Er waren veel mensen die alle 15 vragen uit de presentaties en sessies goed hadden, dus de uitslag werd mbv een shootout bepaald. Siebe Vrieswijk van TTE was de uiteindelijke winnaar en kreeg een oorkonde. Siebe gefeliciteerd!

Borrel

We sloten traditioneel af met een borrel, aangeboden door de Witteveen + Bos.

Het kernteam Platform bodembeheer

www.platformbodembeheer.nl

Alle presentaties van deze middag zijn te downloaden via www.platformbodembeheer.nl onder archief.

Volgende bijeenkomst: 11 oktober Antropia Driebergen: TerrAgenda, ondergronds verbinden. Zie de website www.platformbodembeheer.nl

Bijlage A: RESULTAAT WORKSHOP DORDRECHT ONDERGRONDS

Thema: bereikbaarheid verbeteren

Bij legenda/toelichting: "hardheid" van elementen, b.v. ecologie: N2000, F&F, juridische verankering.

- juist groene longen gebruiken als kansen voor fietsroutes;
- afvoer afvalstoffen ondergronds;
- aanvoer winkels/kantoren ondergronds;
- mobiliteitsprobleem concretiseren: waar ligt het? Bij oplossingen MKBA benadering kiezen;
- koppeling warmtenet-infra met WKO-systemen
- grondwaterbeschermingsgebied ligt over bodemverontreiniging

Thema: versterking economie en creëren voldoende werkgelegenheid

Verbeter infra, leefbaarheid imago trekt bedrijven en mensen aan.

- grondstoffen:
 - klei }
 - zand } winning uit rivier=> bagger hergebruik ipv. nieuwe grondstoffeninkopen
 - grind }
- Natura 2000 (Biesbosch): ecoboer } promotie
ecotoerisme }
- Stedelijke ecologie:
 - bijv. plein groen in de stad en ondergronds winkelen=> + leefbaar
+ warmte
+ waterberging
- Stadslandbouw=> leegstand compenseren
Leefbaarheid v.d. wijk
- Archeologie
 - Combi met RO met archeologische schatten (denk aan parkeergarages);}ondergrond
 - Verbinden sanering met ander thema's; }zichtbaar
 - Met sociale werkvoorziening: vb. Romeinse boot ("liburna" regio Nijmegen;
- Verontreinigingen:
 - Combi WKO met bodemsanering => geeft "push"=> Gebiedsgerichte aanpak => afkopen risico's geeft investeringsruimte
 - Combi grondstoffen versus ??stoffen van verschillende bedrijven (ook als energie/warmte)
- Slim plannen ondergrond: kabels, infra, waterberging, archeologie levert kansen voor gebruik ondergrond
- Tunnels: combi met wateropvang in extreem natte tijden (Japan)

Thema: aantrekkelijke binnenstad

- Onaantrekkelijk ruimtegebruik ondergronds (tunnels, wegen, parkeren, bioscopen, discotheken);
- Parkeren onder watergangen
Kabels en leidingen onder watergangen
Enz.
- Vrijkomende ruimte (zie boven) gebruik voor groene terrassen;
- Archeologie/geschiedenis terug laten komen in infrastructuur/voorzieningen;
- Belemmeringen door bodemverontreiniging voor ontwikkelingen opheffen (ontwikkelingen faciliteren door saneringsstrategie)
- Watergangen inzetten voor transport van personen/goederen/afval
- Sturing op WKO/koudenet vervangt airco's.

Thema: gedifferentieerde en aantrekkelijke woonmilieus

- Kaart WKO:
- energie en comfort
 - combinatie met sanering
 - WKO op warmtenet aansluiten
 - Oppervlaktewater in combinatie met biologische afbraak sanering

- Kaart archeologie:
- nieuwbouw combineren met archeologie
 - 'Noorman'-woningen

Grondsoorten: - hoger gelegen gebieden voor woningbouw
- integraal ophogen

Thema: verbeteren groene en waterzones

- Peil verhogen
 - Vernatten => kans maken =>
 - 'drijvende' woningen;
 - Natuur;
 - Recreatie;
 - Functieverandering (landbouw)
 - Paalrot voorkomen;
 - Parkeergarage als waterberging
 - Polder voor water met woningen
- Bergend vermogen van ondergrond (in Dordrecht) klein vanwege klei

Thema: prettige openbare ruimte

Kaart archeologie: - oude stroomgeulen visualiseren

- oude stadsmuren zichtbaar maken door:

- accenten in de weg;
 - boomgordels;
 - loop laten terugkomen (ontgraven)
- bij realisering van parkeergarages/kelders e.d.: bodemstructuren, oude voorwerpen laten terugkomen (bv Woerden: parkeergarage)

Kaart Tunnels en parkeergarage: zie hiervoor

Kaart bodem- en waterverontreiniging:

- herinrichten (afdekken) en park van maken met diverse voorzieningen;
- golfbaan

Kaart grondsoorten: bij winning van klei => herinrichten als recreatie-/natuurplas